

MUGUR ISĂRESCU
Guvernator

Nr. G / 275 / 28.11.2024

Domnului Mario-Ovidiu OPREA
Secretar General al Senatului României

Domnule Secretar General,

Urmare scrisorii dumneavoastră Nr. XXXV 4136 din 07.10.2024, prin care solicitați Băncii Naționale a României avizul pentru *Propunerea legislativă pentru conectarea românilor din afara granițelor cu țara (b502/01.10.2024)*, vă comunicăm următoarele:

În primul rând, considerăm că inițiativa legislativă ar trebui să includă un studiu de impact, care, în contextul diferitelor propuneri de programe de finanțare guvernamentală și de sprijin fiscal cu efecte negative asupra bugetului de stat și potențial de majorare a datoriei publice, este necesar a fi efectuat.

În al doilea rând, în contextul principalelor riscuri la adresa stabilității financiare (publicate de Banca Națională a României în cadrul Rapoartelor asupra stabilității financiare), deteriorarea echilibrului macroeconomic interne se menține în continuare un risc sistemic sever. România se află în topul țărilor din UE în ceea ce privește deficitele gemene, respectiv deficitul de cont curent și cel fiscal. Deficitul bugetului general consolidat a ajuns la 80,9 miliarde lei conform datelor pentru perioada ianuarie – august 2024, de 1,9 ori mai mult față de perioada corespondentă din 2023. Având în vedere faptul că România se află în continuare în procedură

Atenționare: Informațiile conținute de acest document sunt supuse obligației de păstrare a confidențialității, conform dispozițiilor art. 52 din Legea 312/2004 privind Statutul BNR

Banca Națională a României, în calitate de operator de date cu caracter personal, prelucrează datele cu caracter personal în conformitate cu prevederile legislației naționale în vigoare aplicabile și ale Regulamentului (UE) 679/2016. Mai multe informații cu privire la prelucrearea datelor cu caracter personal de către Banca Națională a României puteți afla accesând pagina web www.bnr.ro

de deficit excesiv, o corecție insuficientă a soldului bugetar raportată la obiectivele asumate ar putea afecta inclusiv atragerea fondurilor europene alocate României.

În plus, situația echilibrului macroeconomic este urmărită inclusiv de către agențiile internaționale de rating. În contextul unor evoluții macroeconomice nefavorabile (adâncirea deficitului guvernamental și a celui de cont curent, creșterea datoriei publice, etc.) acestea pot decide scăderea ratingului de țară al României sub pragul recomandat investițiilor („*investment grade*”) cu efecte adverse semnificative asupra economiei. La momentul actual, ratingul de țară al României este în ultima clasă recomandată investițiilor.

Cu titlu de exemplu, conform propunerii legislative, programul „Prima Investiție” prevede acordarea unei cofinanțări din partea autorităților publice centrale egală cu suma investită, care poate fi de minimum 250 000 EUR, pentru fiecare cetățean ce revine din diaspora și investește în industria din România. La un calcul preliminar, presupunând accesarea acestui program de către 30 000 persoane (1 la sută din cei peste 3 milioane români care locuiesc în alte state UE conform Eurostat, date pentru 2022), obligațiile de plată din bugetul de stat asumate prin inițiativa legislativă s-ar ridica la circa 37,5 mld. lei (luând în considerare suma minimă de 250 000 EUR). Pe lângă acestea, numeroasele facilități fiscale prevăzute în cadrul aceluiași program, precum și cele aferente celorlalte programe propuse („Prima Fermă”, „Prima Livadă”, „Prima Seră” etc.), sunt de natură a crește și mai mult presiunea pe deficitul bugetului de stat, aflat deja la un nivel important, dar și pe datoria publică.

În al treilea rând, propunerea legislativă este de natură să genereze hazard moral și să creeze o posibilă situație discriminatorie față de ceilalți cetățeni, prin acordarea unor avantaje disproporționate și nejustificate de scopul propunerii legislative, pentru anumite categorii de beneficiari, nefiind stabilite praguri maxime de acces la facilitățile ce ar fi acordate. În acest sens, nu este clară legătura cauzală între situația cetățenilor plecați în străinătate „din diferite motive” (art.2 lit.d) din Propunere) și avantajele acordate sau prioritatea acestora în accesarea unor programe de facilități.

Nu în ultimul rând, o serie de instituții și organizații internaționale (Fondul Monetar Internațional, Banca Reglementelor Internaționale, Banca Centrală Europeană, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică) atrag atenția asupra riscurilor asociate interconexiunii excesive între administrația publică centrală și sectorul bancar (*bank-sovereign nexus*). Expunerile directe ale băncilor față de stat reprezintă 24,1 la sută din active, din care titluri de stat emise de administrațiile centrale și locale 20,9 la sută și credite acordate administrației publice 3,2 la sută (iunie 2024). Totodată, partea garantată de stat a creditelor acordate companiilor și populației prin intermediul programelor guvernamentale sau al altor garanții punctuale ale statului reprezintă 5,2 la sută din active. Statul român este un important acționar al instituțiilor de credit, cota de piață a instituțiilor de credit controlate de acesta fiind de 14,4 la sută (iunie 2024). Implementarea programelor propuse în proiectul de lege ar putea conduce la amplificarea

efectelor asociate unei potențiale evoluții nefavorabile a riscului suveran asupra sectorului bancar și stabilității financiare.

Programul Prima Casă a fost lansat în anul 2009, în scopul impulsivării activității pieței imobiliare și al facilitării accesului persoanelor fizice la piața creditului, aflat într-o perioadă de contracție în urma crizei financiare din 2007-2008. Din punct de vedere al stabilității financiare, de-a lungul timpului s-au conturat îngrijorări pe marginea vulnerabilităților dinspre acest segment de creditare, dat fiind faptul că programul Prima Casă a avut constant tendința de a se îndepărta de la scopul său social. În acest context, Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială a emis în anul 2018 Recomandarea CNSM nr. R/1/2018 prin care recomandă Guvernului să evalueze oportunitatea recalibrării programului „Prima Casă” din punct de vedere social, precum și revizuirea standardelor de accesare a creditelor în condiții sustenabile. În prezent, rolul sistemic al creditelor „Prima Casă” s-a diminuat considerabil, importanța creditelor acordate prin programul guvernamental continuând să scadă. Aceste evoluții s-au consemnat atât pe fondul diminuării treptate a intervenției statului, cât și datorită dezvoltării ofertei de produse imobiliare non-Prima Casă a băncilor și creșterii accesibilității populației la piața creditului ipotecar.

Prin urmare, propunerea de instituire a programului „Prima Casă – Diasporă”, prin care statul român subvenționează costurile cu dobânda care depășesc o valoare DAE de 3 la sută pe o perioadă de 5 ani, nu este în linie cu recomandarea menționată.

În plus, aceasta ar trebui să aibă la bază un studiu de impact asupra bugetului de stat și o evaluare a oportunității lansării unui astfel de program în condițiile în care cererea pentru programul guvernamental Prima Casă a scăzut vertiginos în perioada recentă. De asemenea, nu există o fundamentare cu privire la modalitatea de stabilire a pragului de 3 la sută peste care dobânda este subvenționată de stat. Conform unei estimări preliminare, luând în considerare un număr de contracte de credit echivalent a 10 la sută din maximul acordat prin programul Prima Casă (231 714 în august 2021 conform FNGCIMM), dobânda anuală efectivă la creditele pentru locuințe la august 2024 (7,81 la sută) și suma medie acordată pentru creditele Prima Casă în derulare (aprox. 197 mii lei, august 2024), valoarea dobânzilor ce ar fi suportată din bugetul de stat se ridică la circa 1,1 mld. lei pentru o perioadă de 5 ani. Ținând cont de incertitudinile care vizează această estimare, respectiv evoluția ratelor de dobândă, intensitatea accesării programului, precum și valoarea creditelor acordate în contextul creșterii prețurilor proprietăților imobiliare, impactul asupra bugetului de stat poate fi mai ridicat.

În acest context și în conformitate cu recomandările Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială, considerăm că programele guvernamentale ar trebui definite în corelație cu politicile economice și industriale naționale și europene, cu scopul de a sprijini schimbarea structurală a economiei înspre una cu valoare adăugată superioară. În acest sens, se impune prioritizarea modului de alocare a resurselor bugetare către domeniile considerate critice, urmărindu-se totodată asigurarea sustenabilității fiscale.

În același timp, implicarea Băncii Naționale a României în procesul de identificare a programelor bancare necesare pentru conceperea și implementarea măsurilor de sprijin pentru anumite persoane potrivit art. 16 alin.(2) din propunerea legislativă, reprezintă o sarcină care nu se circumscrie domeniului de competență a băncii centrale.

Având în vedere elementele de mai sus, vă comunicăm faptul că Banca Națională a României nu avizează *Propunerea legislativă pentru conectarea românilor din afara granițelor cu țara (b502/01.10.2024)*.

Cu considerație,

[Redacted signature]

